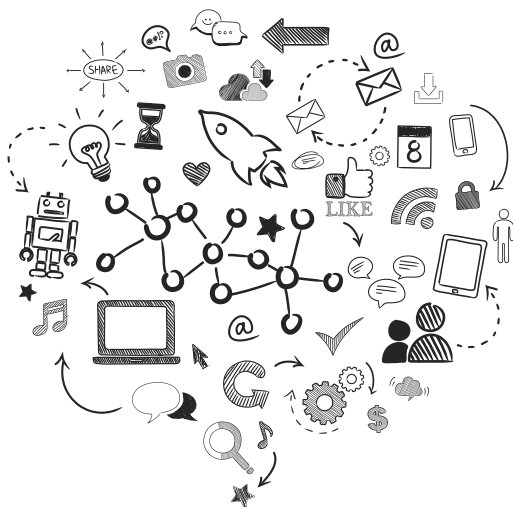

The Comparative Study of Digital Money between Bitcoin and Central Bank Digital Currency (CBDC) in the Rulings of Shariah

Smeet Esore and Waleed Easor

การศึกษาเชิงเปรียบเทียบของสกุลเงินดิจิทัล ระหว่างบิตคอยน์ (Bitcoin) และสกุลเงินดิจิทัลธนาคารกลาง (CBDC) ในข้อตัดสินของบทบัญญัติอิสลาม

The Comparative Study of Digital Money between Bitcoin and Central Bank Digital Currency (CBDC) in the Rulings of Shariah

สมิธ อีซอ¹ และวาลีด อีซอ²

Smeeth Esoore and Waleed Easor

¹วิทยาลัยนานาชาติอิสลามกรุงเทพ มหาวิทยาลัยเกริก กรุงเทพฯ 10220 ประเทศไทย
International Islamic College Bangkok, Krirk University, Bangkok 10220, Thailand
e-mail: info@krirk.ac.th

²สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดฉะเชิงเทรา ฉะเชิงเทรา 24170 ประเทศไทย
Office of Islamic Committee of Chachoengsao Province, Chachoengsao 24170,
Thailand e-mail: oic21chachoengsao@gmail.com

Received : May 10, 2024 Revised : February 10, 2025 Accepted : February 13, 2025

บทคัดย่อ

ปัจจุบันสกุลเงินดิจิทัลได้รับความนิยมเป็นอย่างสูง ทั้งในบิตคอยน์และสกุลเงินดิจิทัลธนาคารกลาง สำหรับผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามเองก็มีความต้องการในการทำธุรกรรมหรือการลงทุนในสกุลเงินดิจิทัลดังกล่าว เป็นเหตุให้จำเป็นต้องมีการศึกษาว่าประเด็นดังกล่าวเป็นสิ่งต้องห้ามตามบทบัญญัติอิสลามหรือไม่ วัตถุประสงค์ของการวิจัย 1) เพื่อศึกษาลักษณะของบิตคอยน์ และข้อตัดสินตามบทบัญญัติอิสลาม 2) เพื่อศึกษาลักษณะของสกุลเงินดิจิทัลธนาคารกลาง และข้อตัดสินตามบทบัญญัติอิสลาม 3) เพื่อเปรียบเทียบลักษณะบิตคอยน์และเงินสกุลเงินดิจิทัลธนาคารกลาง โดยเป็นรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การศึกษาวิจัยเชิงเปรียบเทียบระหว่างสองสกุลเงินดิจิทัล เป็นการศึกษาวรรณกรรมและบทบัญญัติอิสลามที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกต่อบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อการวิเคราะห์ ผลของการวิจัยพบว่า บิตคอยน์และสกุลเงินดิจิทัลธนาคารกลางมีคุณลักษณะที่แตกต่างกัน จึงทำให้ข้อตัดสินตามบทบัญญัติอิสลามนั้นต่างกันไปด้วย สำหรับบิตคอยน์นักวิชาการส่วนใหญ่ถือว่า เป็นสิ่งต้องห้าม โดยได้อ้างหลักฐานที่ถือว่าแข็งแรง นั่นก็คือ การที่ไม่รู้ว่าใครเป็นผู้ผลิต ทำให้เกิดความคลุมเครือ ตลอดจนรัฐบาลของประเทศไม่ได้เป็นผู้ผลิตและควบคุมดูแล หากแต่สำหรับ

สกุลเงินดิจิทัลธนาคารกลางเป็นสิ่งที่อนุญาตตามบทบัญญัติอิสลาม ด้วยเหตุผลที่มีลักษณะใกล้เคียงกับเงินสด ตราบใดที่ยังไม่มีการจ่ายดอกเบี้ยตอบแทนให้กับผู้ถือ

คำสำคัญ: บิตคอยน์; สกุลเงินดิจิทัลธนาคารกลาง; บทบัญญัติอิสลาม; การเงินอิสลาม

Abstract

Nowadays, digital currencies are extremely popular, both in Bitcoin and Central Bank Digital Currency (CBDC). At present there are a lot of Muslims who have a desire to invest in such digital currencies. This is why it is necessary to find out whether such digital currencies are prohibited according to Islamic law or not. The research objectives 1) To explore the features of Bitcoin and decisions according to Islamic law. 2) To explore the features of central bank digital currencies and decisions according to Islamic law. 3) To compare the features of Bitcoin and central bank digital currencies. This research was qualitative and used a comparative study between two digital currencies by reviewing numerous scholarly documents and related Islamic provisions, as well as using in-depth interviews with relevant personnel and academics for analysis. The results of this research showed that Bitcoin and central bank digital currencies differed in certain ways. Therefore, the decisions made in accordance with Islamic law were also different. The majority of scholars considered Bitcoin to be prohibited. They cited what they considered to be strong evidence: lack of knowledge about the producer created ambiguity, and the government of that country was not the producer and supervisor of Bitcoin. However central bank digital currencies (CBDC) were permissible according to Islamic law for reasons similar to cash, as long as no interest has been paid to the holder.

Keywords: Bitcoin; Central Bank Digital Currency CBDC; Rulings of Shariah; Islamic Finance

บทนำ

เมื่อสกุลเงินดิจิทัล “บิตคอยน์” ได้ถือกำเนิดขึ้นในปี พ.ศ. 2552 และได้รับความนิยมเป็นอย่างสูงจนมาถึงปัจจุบัน โดยที่บันทึกไว้ในประวัติศาสตร์เคยทำสถิติสูงสุดถึง 2.3 ล้านบาทในวันที่ 4 มีนาคม พ.ศ. 2567 (ลงทุนแมน, 2567) ทำให้สกุลเงินดิจิทัลอื่น ๆ ที่มีลักษณะเหมือนกัน ซึ่งเกิดขึ้นมาอีกมากมายในปัจจุบัน เนื่องจากการได้รับความนิยมของบิตคอยน์ และสกุลเงินคริปโทเคอร์เรนซีอื่น ๆ ส่งผลให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีความสนใจที่จะผลิตเงินสกุลดิจิทัลขึ้นมาใช้เองให้กับประเทศไทย โดยในปี 2561 ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงทำการเริ่มต้นศึกษาและเริ่มทดลองในสกุลเงินดิจิทัลใหม่ที่จะใช้ในอนาคตของประเทศไทย โดยมีชื่อว่า “สกุลเงินดิจิทัลธนาคารกลาง (CBDC)” หรือ “ดิจิทัลบาท” ในชื่อโครงการอินทนนท์ (สุพริศร์ สุวรรณิก, 2022) สำหรับผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามบางกลุ่มเริ่มมีความสนใจที่จะลงทุนสกุลเงินดิจิทัลดังกล่าว หากแต่ยังไม่มีความเข้าใจว่าบิตคอยน์และสกุลเงินดิจิทัลธนาคารกลางมีข้อดีดลิตตามบทบัญญัติอิสลามเป็นอย่างไร สำหรับผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามเองก็มีความจำเป็นในการใช้ธุรกรรมการเงินและการลงทุนเหมือนกับศาสนิกชนทั่วไป หากแต่ศาสนาอิสลามมีบทบัญญัติเฉพาะในการใช้ธุรกรรมการเงินและการลงทุน ซึ่งถูกเรียกว่า “ชะรีอะฮ์อิสลาม” หมายความว่า “บทบัญญัติอิสลาม” โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นเรื่องของเงินสกุลดิจิทัล (Digital Money) ซึ่งอยู่ภายใต้หัวข้อ “การเงินอิสลาม (Islamic Finances)” เนื่องจากบิตคอยน์และสกุลเงินดิจิทัลธนาคารกลางถือว่าเป็นนวัตกรรมรูปแบบการเงินร่วมสมัยที่เกิดขึ้นมา และมีความซับซ้อนในตัวของมันเอง จึงทำให้นักวิชาการด้านศาสนาอิสลาม ตลอดจนองค์กรด้านศาสนาหลายแห่งทั่วโลกได้ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบ สำหรับในประเทศไทยอาจถือได้ว่ามีนักวิชาการด้านการเงินอิสลามที่จะศึกษาค้นคว้าในประเด็นนี้เป็นจำนวนน้อย รวมถึงแหล่งข้อมูลค้นคว้าที่เป็นภาษาไทยก็ยังน้อยตามไปด้วย ด้วยเหตุนี้การศึกษาค้นคว้าในหัวข้อ “การศึกษาเชิงเปรียบเทียบของสกุลเงินดิจิทัล ระหว่างบิตคอยน์ (Bitcoin) และสกุลเงินดิจิทัลธนาคารกลาง (CBDC) ในข้อตัดสินของบทบัญญัติอิสลาม” จึงมีความสำคัญเพื่อให้ได้คำตอบว่ามุสลิมสามารถทำธุรกรรมหรือการลงทุนที่เกี่ยวข้องในด้านต่าง ๆ ของบิตคอยน์และสกุลเงินดิจิทัลธนาคารกลางได้หรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะของบิตคอยน์ และข้อตัดสินตามบทบัญญัติอิสลาม
2. เพื่อศึกษาลักษณะของสกุลเงินดิจิทัลธนาคารกลาง และข้อตัดสินตามบทบัญญัติอิสลาม
3. เพื่อเปรียบเทียบลักษณะบิตคอยน์และสกุลเงินดิจิทัลธนาคารกลาง

บททวนวรรณกรรม กรอบแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

International Monetary Fund (2023) กล่าวถึงแนวคิดสกุลเงินดิจิทัลธนาคารกลาง Central Bank Digital Currency (CBDC) คือ เงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลาง และสำหรับเงินธนาคารกลางในปัจจุบันที่ใช้ในรูปแบบรายย่อย (ระหว่างประชาชน) นั่นก็คือ เงินสด ส่วนเงินของธนาคารกลางในรูปแบบใช้ในสถาบันการเงิน (ระหว่างธนาคาร) ในปัจจุบันนั้นอยู่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์โดยสถาบันการเงิน (ธนาคาร) ทำการฝากเงินทุนสำรองเงินฝากไว้ในบัญชีธนาคารกลาง เงินอิเล็กทรอนิกส์เหล่านั้นก็เหมือนกับ CBDC และสกุลเงินดิจิทัล CBDC ในรูปแบบที่ประชาชนใช้สามารถเข้าถึงได้โดยบุคคลทั่วไปผ่าน “กระเป๋าเงินดิจิทัล” ส่วนสกุลเงินดิจิทัล CBDC ในรูปแบบที่ใช้ระหว่างสถาบันการเงินจะใช้ได้เฉพาะกับสถาบันการเงินเท่านั้น เช่นเดียวกันกับเงินสำรองแม้ว่าจะถูกเก็บไว้และมีการแลกเปลี่ยนก็ตาม ซึ่งเป็นการใช้เทคโนโลยีที่แตกต่าง เช่น การแยกบัญชีประเภทดิจิทัลที่ปรับให้เหมาะสมที่สุด สามารถตั้งโปรแกรมได้ ไม่เปลี่ยนรูป และแบ่งปันในวงกว้าง

Nakamoto, S. (2008) บิตคอยน์ได้ถือกำเนิดขึ้นในปี 2008 โดยบุคคลนิรนามที่มีชื่อว่า ซาโตชิ นากาโมโต ซึ่งปัจจุบันก็ยังไม่รู้ว่าเป็นใคร เป็นผู้เผยแพร่เอกสารการวิจัยทางวิชาการ (white paper) ที่มีชื่อว่า “A Peer-to-Peer Electronic Cash System ระบบเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่มีการเชื่อมต่อโดยตรง” เอกสารการวิจัยมีรายละเอียดเกี่ยวกับการออกแบบทำงานเพื่อลดรหัสทางคณิตศาสตร์ที่มีความซับซ้อน ซึ่งเรียกว่า “บิตคอยน์ (Bitcoin)” นั่นเอง สำหรับแนวคิดของบิตคอยน์ผู้คิดค้นต้องการให้เป็นเงินสกุลใหม่ เป็นระบบเงินที่ไร้ศูนย์กลาง เดิมทีระบบเงินเป็นลักษณะของการมีศูนย์กลาง เช่น ธนาคารกลางเป็นศูนย์กลางควบคุมดูแล แต่ระบบเงินที่ไร้ศูนย์กลางหรือกระจายศูนย์ (Decentralized) จะไม่ผ่านธนาคารกลาง รัฐบาลไม่สามารถควบคุมดูแลได้ เป็นการเชื่อมต่อระหว่างคอมพิวเตอร์ของผู้ใช้กับคอมพิวเตอร์ผู้ใช้โดยตรง และทุกคนสามารถเปิดบัญชีได้ตลอด

Uddin, Md. A. (2015) ได้กล่าวถึงการเงินอิสลาม ซึ่งเป็นระบบการเงินที่มีกฎเกณฑ์ที่สมบูรณ์ โดยมีพื้นฐานมาจากโครงการอัลกุรอานที่ถือเป็นข้อบัญญัติโดยตรงจากพระเจ้า และแนวทางปฏิบัติของศาสนมุฮัมมัด (ซอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ที่รู้จักกันทั่วไปในชื่อ “อัล-อัลหะดิษ” การเงินอิสลามแตกต่างกับการเงินทั่วไป จึงจำเป็นต้องเข้าใจในกฎเกณฑ์ที่ทำให้การเงินอิสลามแตกต่าง ดังนั้นหลักการพื้นฐานเบื้องต้นของการเงินอิสลาม คือ การที่ต้องเข้าใจในสิ่งที่ต้องห้ามหลักในธุรกรรมการเงิน อันได้แก่ ข้อห้ามของ ริบา (ดอกเบี้ย) ขอรอร (ความไม่แน่นอน) และมัยซีร (การพนัน) หลักการเหล่านี้มีพื้นฐานมาจากแหล่งข้อมูลพื้นฐานและอิสลามยุคแรก สำหรับนักกฎหมาย นักวิชาการ และนักวิจัยร่วมสมัยต่างก็ร่วมกันในการดำเนินการศึกษาค้นคว้าในการทำธุรกรรมการเงินให้หลีกเลี่ยงในข้อห้ามหลักดังกล่าว โดยคิดค้นผลิตภัณฑ์ทางการเงินอิสลามขึ้น เพื่อดำเนินการระบบการเงินตามหลักศาสนาอิสลามเหล่านี้จะต้องเข้าใจแนวคิดอย่างชัดเจนและธุรกรรมทั้งหมดจะต้องปราศจากสิ่งเหล่านั้น

Rashad, H. K. (2003 : 250-280) ได้กล่าวเอาไว้ว่าการอ้างหลักฐานเพื่อใช้ในการตัดสินประเด็นปัญหาจำเป็นต้องใช้บทบัญญัติอิสลามเป็นหลักฐาน โดยแหล่งที่มาของบทบัญญัติอิสลามสามารถที่จะแบ่งได้อีกเป็น 1) อัชชียะตุณ คือ แหล่งที่มาซึ่งนักวิชาการเห็นพ้องในการอ้างหลักฐานในการสร้างกฎข้อบังคับจากแหล่งที่มา นั้น ซึ่งได้ถูกเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าแหล่งที่มาที่มติเห็นพ้อง มีอยู่ 4 ประเภท 1.1) อัลกุรอาน 1.2) อัซ-ฮัซุนนะฮ์ 1.3) อัลอิจมาอ์ 1.4) อัลอิกยาส และสำหรับ 2) ตับอียะตุณ คือ แหล่งที่มา ที่นักวิชาการมีความแตกต่างกันในการอ้างหลักฐาน และการปฏิบัติด้วยกับแหล่งที่มา นั้น หรือเห็นต่างในการสร้างข้อกำหนด ข้อตัดสินในแหล่งที่มา

Sheikh, G. M. (2019) ได้ระบุถึงข้อตัดสินตามหลักศาสนาสำหรับบิตคอยน์ปัจจุบัน คำตัดสิน (ฟัตวา) ในเรื่องบิตคอยน์ตามหลักศาสนาอิสลามเกิดขึ้นอย่างมากมาย และมีความแตกต่างทางด้านทัศนะที่หลากหลาย สำหรับองค์กรศาสนา ระดับนานาชาติ 4 องค์กร ได้เผยแพร่คำตัดสิน (ฟัตวา) ออกมา โดยทั้ง 4 องค์กรถือว่า “บิตคอยน์เป็นสิ่งต้องห้ามตามหลักการของศาสนา” ซึ่งประกอบไปด้วยคำฟัตวาขององค์กรศาสนาประเทศต่าง ๆ เช่น 1) ดารูลอิฟตาอ์ ประเทศอียิปต์ 2) ริอาซะห์ อัชชูญ์อัดดีนียะห์ ประเทศตุรกี 3) อัลฮัยยะตุล อามมะห์ ลิซซุญ์นัล อิสลามียะห์ วัลเอากอฟ รัฐดูไบ ประเทศสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ 4) ดารูลอิฟตาอ์ ประเทศปาเลสไตน์ แต่อย่างไรก็ตามมีองค์กรหนึ่งที่ชื่อว่า มุนตะดา อัลอิกติซอดดี อัลอิสลามียะห์ ได้เผยแพร่คำตัดสิน

(ฟัตวา) ในเรื่องบิตคอยน์นี้แบ่งออกเป็น 2 ทศนะ คือ 1)บิตคอยน์ เป็นสิ่งต้องห้าม และ 2) บิตคอยน์ เป็นสิ่งที่ถูกอนุญาต

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการใช้การศึกษาการวิจัยเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Study) เป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างสองสกุลเงินดิจิทัล โดยการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) กับบุคลากรและนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการวิเคราะห์สรุปผลการวิจัยดังกล่าว

วิธีการรวบรวมแหล่งข้อมูล

1. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary sources) ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) จากกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์จากสำนักจุฬาราชมนตรี มหาวิทยาลัย ธนาคารอิสลาม บริษัทประกันภัยอิสลาม บริษัทหลักทรัพย์อิสลาม และฝ่ายสกุลเงินดิจิทัลธนาคารกลางของธนาคารแห่งประเทศไทย โดยเป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลจากบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงและได้รับข้อมูลเรื่องบิตคอยน์และสกุลเงินดิจิทัลธนาคารกลางนำไปประกอบการศึกษากับข้อมูลจากเอกสาร

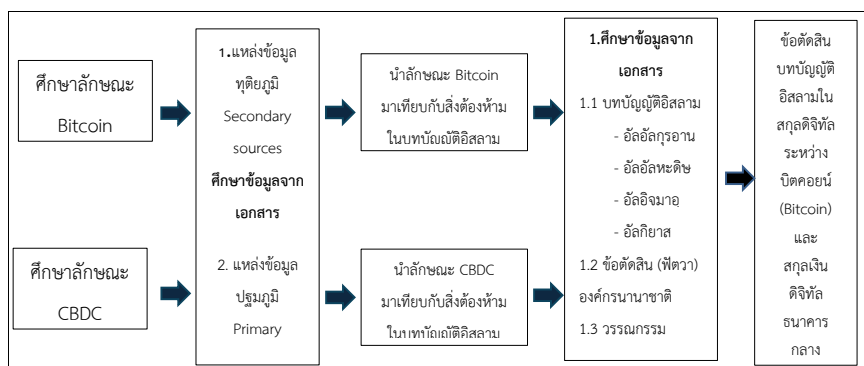
2. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary sources) ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลโดยเป็นการค้นคว้าจาวรรณกรรมภาษาไทย อาหรับ และอังกฤษ รวมถึงการศึกษาของนักวิชาการต่าง ๆ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิทยานิพนธ์ และวารสาร การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) ทั้งด้านแนวคิดทฤษฎี ด้านกฎหมาย และด้านศาสนา เช่น พระมหาคัมภีร์อัลกุรอาน แนวทางองค์ศาสนาฮัมหมัด (อิส-อิสซุนนะฮ์) และคำตัดสิน (ฟัตวา) ขององค์กรศาสนาอิสลามนานาชาติอิสลาม เพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้น และเป็นแนวทางในการวางแผนการศึกษาวิจัยอย่างเป็นขั้นตอนและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. จัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ ให้เป็นหมวดหมู่ และนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และข้อมูลจากเอกสารมาใส่ในวิจัย พร้อมกับการประมวลผลข้อมูลเพื่อนำมาด้วยการวิเคราะห์และสังเคราะห์ในลำดับต่อไป

วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยมีความต้องการที่จะศึกษาลักษณะของบิตคอยน์ และสกุลเงินดิจิทัลธนาคารกลางภายใต้ธนาคารแห่งประเทศไทย โดยมีการเปรียบเทียบกันระหว่างสองสกุลเงินดิจิทัลว่ามีลักษณะเหมือนหรือต่างกันอย่างไร โดยการนำคุณลักษณะดังกล่าวมาเปรียบเทียบกับบทบัญญัติอิสลามว่าสิ่งใดที่ขัดต่อหลักการและเป็นสิ่งต้องห้ามหรือไม่ ซึ่งจะนำมาด้วยการตัดสินใจตามบทบัญญัติอิสลามต่อการใช้เงินสกุลดิจิทัลทั้งสองดังกล่าว สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังต่อไปนี้

รูปภาพที่ 1 วิธีดำเนินการวิจัย

ลักษณะของบิตคอยน์ (Bitcoin)

บิตคอยน์ (Bitcoin) อักษรย่อ BTC คือ สกุลเงินหนึ่งของคริปโทเคอร์เรนซี (เงินตราเข้ารหัส) เป็นสกุลแรกของโลกที่ถูกสร้างขึ้นบน “บล็อกเชน” (Blockchain) ที่ออกโดยภาคเอกชน ซึ่งมาจากคำว่า “บิต” (Bit) ที่ย่อมาจาก Binary Digit หมายถึง หน่วยที่เล็กที่สุดของคอมพิวเตอร์ และเป็นตัวเลขระบบดิจิทัลเลขฐานสอง ส่วนคำว่า “คอยน์” (Coin) ในภาษาอังกฤษหมายถึงเหรียญกษาปณ์ และบิตคอยน์มีลักษณะเป็น สกุลเงินดิจิทัล (Digital Currency) ที่ไม่มีลักษณะทางกายภาพ (ไม่สามารถจับต้องได้) อยู่ในเครือข่ายแบบกระจายศูนย์ (Decentralized) (พิมพ์ธัญญา ฮ่องเสนาะ, 2561, หน้า 2) เป็นเทคโนโลยีจัดเก็บข้อมูลแบบกระจายศูนย์ให้สมาชิกในเครือข่ายสามารถเปลี่ยนข้อมูลและทำธุรกรรมได้โดยตรงโดยไม่ผ่านตัวกลาง ซึ่งใช้เทคโนโลยีที่มีชื่อว่า “บล็อกเชน (Blockchain)” หมายถึง ระบบเทคโนโลยีที่ใช้เครือข่าย peer-to-peer การเชื่อมเครือข่ายโดยตรงจะไม่มีเครื่องบริการ (Server) เป็นศูนย์กลาง เป็นการ

แลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกลุ่มของคอมพิวเตอร์โดยตรง เมื่อมีผู้ทำการปลอมแปลงสมาชิกทุกเครื่องจะสามารถตรวจสอบได้ทันที อันเนื่องมาจากทุกเครื่องมีข้อมูลถูกบันทึกเอาไว้ กล่าวได้ว่า เมื่อพบข้อมูลปลอมที่ไม่ตรงกัน ระบบจะทำการสำรวจข้อมูลในเครือข่ายทั้งหมดทันที โดยจะหาข้อมูลที่มีสำเนาตรงกันเกินร้อยละ 50 หลังจากนั้นจะปรับข้อมูลทั้งหมดของสมาชิกในเครือข่าย ทำให้สิ่งที่ปลอมแปลงมีการปรับอัปเดตให้ตรงกับข้อมูลในเครื่องของสมาชิกเครือข่ายส่วนใหญ่ กล่าวคือ การตรวจสอบนี้ใช้หลักเสียงส่วนมาก (เล็คซีย์ วาซานิกกรุลชัย, 2562: 1603-1604)

ข้อตัดสินบิตคอยน์ตามบทบัญญัติอิสลาม

เนื่องจากสกุลเงินดิจิทัลบิตคอยน์เป็นประเด็นร่วมสมัยที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในอดีต จึงต้องทำให้นักวิชาการร่วมสมัยปัจจุบัน จำเป็นต้องศึกษาถึงคุณลักษณะของบิตคอยน์อย่างละเอียดเพื่อนำมาประมวลกับบทบัญญัติอิสลามจนทำให้เกิดผลของข้อตัดสิน (ฟัตวา) ออกมา นักวิชาการมีความคิดเห็นออกเป็น 2 แนวคิด คือ บิตคอยน์เป็นสิ่งที่ต้องห้าม และบิตคอยน์เป็นสิ่งที่อนุญาต โดยการอ้างหลักฐานของทั้ง 2 ฝ่ายที่ได้รับเอาไว้นี้ จากข้อมูลที่ได้รวบรวมโดยสรุปพบว่า นักวิชาการและองค์กรศาสนาส่วนใหญ่มีความเห็นว่าเป็นสิ่งที่ต้องห้าม และแนวคิดที่บอกว่าบิตคอยน์เป็นสิ่งที่อนุญาตเป็นเพียงเสียงส่วนน้อย อย่างไรก็ตามก็จะมีอีกกลุ่มที่ขอไม่แสดงความคิดเห็นจนกว่าจะได้ผลลัพธ์ที่ชัดเจนก่อน (Fuad, I. H., 2021:35-40) โดยเบื้องต้นนักวิชาการทำการศึกษาบิตคอยน์เปรียบเทียบกับ (หลักการอัลกียาส) กับ “หน้าที่” และ “ลักษณะ” ของ “เงิน” ตามบทบัญญัติอิสลามว่า มีความเหมือนหรือต่างกันหรือไม่อย่างไร หน้าที่ของเงิน คือ 1) เป็นมาตรฐานให้กับมูลค่าของสินค้าและการบริการ 2) เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนกับสินค้าและการบริการ 3) เป็นเครื่องมือเพื่อความมั่งคั่ง และสามารถเก็บเอาไว้เพื่อมูลค่า 4) เป็นสื่อกลางการชำระหนี้สินในอนาคต ตลอดจนกฎเกณฑ์ที่กำหนดลักษณะของเงิน คือ 1) มีการแพร่หลายเป็นที่ยอมรับโดยทั่วกัน 2) มีความเสถียรภาพมั่นคงในมูลค่าของเงิน 3) ผู้ผลิตต้องเป็นรัฐ (Murad, R. R. A., 2019:204) อย่างไรก็ตามนักวิชาการได้ทำการเปรียบเทียบ (หลักการอัลกียาส) บิตคอยน์กับสินค้าด้วย ผลปรากฏว่า บิตคอยน์ก็ไม่มีลักษณะเหมือนกับสินค้า ด้วยเหตุผลที่ว่า สินค้าในบทบัญญัติอิสลามจะต้องเป็นวัตถุที่จับต้องได้ หรือใช้ผลประโยชน์ของมันได้ (ผลประโยชน์ถึงแม้ไม่มีลักษณะทางกายภาพหากแต่มีประโยชน์) ซึ่งบิตคอยน์ไม่มีลักษณะเหมือนคำ

นิยามของสินค้าตามบทบัญญัติอิสลาม คือ “ไม่มีประโยชน์ในตัวของมันเอง” (Najjar, A. Q., 2018:138-140) และยังมีนักวิชาการได้ทำการรวบรวมหลักฐานทั้งหมดในเรื่อง บิตคอยน์ และได้ทำการแบ่งหลักฐานนั้นออกเป็น 2 คือ หลักฐานที่ไม่แข็งแรง และ หลักฐานที่แข็งแรง โดยสามารถสรุปหลักฐานที่แข็งแรงพอสังเขปได้ว่า 1) สกุลเงินดิจิทัล บิตคอยน์ต้องมีรัฐเป็นผู้ผลิตและเป็นผู้ดูแลควบคุม เพราะเป็นหน่วยงานที่ดูแลการเงินของประเทศ และสามารถดำเนินการทางกฎหมายและติดตามสอบสวนจากการทำธุรกรรมบิตคอยน์ที่ผิดกฎหมายได้ 2) การไม่รู้ว่ามีผู้ผลิตคือใคร ส่งผลให้ไม่รู้ว่ามีใครคือผู้รับประกัน ใครเป็นผู้ดูแล ส่งผลให้เกิดความคลุมเครือ (อัลฆอรอร์) ซึ่งบทบัญญัติอิสลามไม่ยอมรับในเรื่องดังกล่าว ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ 2 หลักฐานนี้เป็นหลักฐานที่แข็งแรงในการใช้อ้างหลักฐานว่าบิตคอยน์เป็นสิ่งต้องห้ามตามบทบัญญัติอิสลาม (Sheikh, G. M., 2019: 43) อย่างไรก็ตามท้ายที่สุดข้อตัดสินที่ว่าบิตคอยน์เป็นสิ่งต้องห้ามของนักวิชาการเป็นข้อตัดสินที่อยู่ในปัจจุบัน ดังนั้นถ้าหากในอนาคตสกุลเงินดิจิทัลที่เป็นคริปโทเคอร์เรนซี มีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไปและสอดคล้องต่อหลักฐานทางบทบัญญัติอิสลามดังกล่าว ก็อาจทำให้สกุลเงินดิจิทัลดังกล่าวถูกต้องตามบทบัญญัติอิสลามก็เป็นได้

ลักษณะของสกุลเงินดิจิทัลธนาคารกลาง CBDC

การกำหนดของบิตคอยน์และได้รับความนิยมเป็นอย่างสูง ทำให้ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกเกิดแนวคิดในการนำเงินของประเทศตนเองมาใช้ให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัล โดยใช้เทคโนโลยีเช่นเดียวกันกับบิตคอยน์ นั่นก็คือ บล็อกเชน (Blockchain) หากแต่มีความแตกต่างกับบิตคอยน์ในคุณลักษณะ ซึ่งมีชื่อเรียกว่า “สกุลเงินดิจิทัลธนาคารกลาง Central Bank Digital Currency CBDC” ที่ผลิตและออกโดยธนาคารกลางของรัฐ มีมูลค่าที่คงที่ 1 CBDC = 1 บาท (The Knowledge, 2565: 25-27) โดยจุดนี้มีความแตกต่างกับบิตคอยน์อย่างชัดเจน ดังนั้น CBDC มีคุณสมบัติเหมือนกับเงินทั่วไปในการใช้แทนเงินสด แต่อยู่ในรูปแบบดิจิทัล ชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย เส้นทางการธุรกรรมสามารถตรวจสอบได้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนชำระสินค้าและบริการ จึงจะไม่ถูกเก็บภาษีกำไรเหมือนกับบิตคอยน์ ด้วยเหตุนี้ CBDC จึงไม่สามารถนำมาซื้อขายเก็งกำไรได้เหมือนกับบิตคอยน์ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการลงทุน จุดกำเนิดของ CBDC ในปี 1993 ธนาคารแห่งฟินแลนด์ได้เปิดตัวสมาร์ทการ์ด The Avant Smart Card ซึ่งเป็นรูปแบบเงินสดอิเล็กทรอนิกส์ แม้ว่าในที่สุดระบบจะถูกทิ้งไปในช่วงต้นทศวรรษ 2000 แต่ก็ถือ

ได้ว่าเป็น CBDC แรกของโลก แต่จนกระทั่งเมื่อไม่นานมานี้ มีการวิจัยเกี่ยวกับ CBDC ที่แพร่หลายไปทั่วโลก ในปี 2022 มี CBDC เกือบ 100 รายการที่อยู่ในขั้นตอนการวิจัย หรือการพัฒนา รวมถึงประเทศไทยในชื่อ “โครงการอินทนนท์” และ 2 รายการที่เปิดตัวอย่างเต็มรูปแบบ ได้แก่ eNaira ในไนจีเรีย ซึ่งเปิดตัวในเดือนตุลาคม 2021 และ ดอลลาร์แซนด์ sand dollar ดอลลาร์บาฮามาส Bahamian ซึ่งเปิดตัวในเดือนตุลาคม 2020 (International Monetary Fund, 2023)

CBDC มี 2 รูปแบบ คือ Wholesale เพื่อใช้ระหว่างสถาบันการเงินขนาดใหญ่ และ Retail เพื่อให้ประชาชนและธุรกิจใช้ทำธุรกรรมรายย่อย ปัจจุบันธนาคารต่าง ๆ ทั่วโลก ต่างมีการประเมินถึงการนำเทคโนโลยี Distributed Ledger Technology (DLT) ซึ่งพัฒนาและประยุกต์มาจาก Blockchain ของบิตคอยน์ มีลักษณะของ peer to peer ธนาคารกลางและสถาบันการเงินอยู่ในวงเดียวกัน ต่างก็ร่วมกันสอบทานและรับรองการทำธุรกรรม CBDC โดยมีการใช้การเข้ารหัส (Cryptography) ในการช่วยรักษาความปลอดภัย ซึ่งจะไม่มีการให้ชุดเหมือนบิตคอยน์ (Mining) เนื่องจากว่าธนาคารกลางจะกำหนดนโยบายให้สถาบันการเงินออก CBDC ตามที่กำหนด สำหรับ Wholesale CBDC เป็นการทำธุรกรรมขนาดใหญ่ระหว่างสถาบันการเงิน มักไม่ต้องการให้สถาบันการเงินอื่นล่วงรู้ รายละเอียดทุกขั้นตอนของการทำธุรกรรมของตน จึงต้องใช้ DLT Platform แบบปิด ซึ่งต้องการใช้กระบวนการที่ซับซ้อน โดยต่างกับธุรกรรมที่ใช้เทคโนโลยี Blockchain ที่ข้อมูลในการทำธุรกรรม จะถูกบันทึกลงระบบบน Blockchain สามารถทำให้สาธารณะชนสามารถตรวจสอบได้ (Bin Omar, M. N., 2022: 56-57)

ผู้ออก CBDC คือ ธนาคารกลาง โดยมีตัวกลาง คือ ธนาคารพาณิชย์ และผู้ให้บริการชำระเงินที่ธนาคารกลางกำหนด โดยมีหน้าที่หลัก ๆ ได้แก่ ผู้ให้บริการแลกเปลี่ยนระหว่างธนบัตรกับ CBDC และกระจายให้ประชาชน ตลอดจนในทางกลับกัน คือ นำ CBDC มาแลกเปลี่ยนกับเงินบาทกับธนาคารกลาง ตลอดจนมีหน้าที่ผู้ให้บริการกระเป๋า (Wallet) เก็บ CBDC ให้กับประชาชน ผ่านทาง Mobile Application (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2565) ประโยชน์ของ CBDC คือ การเข้าถึงได้ง่าย เพราะเป็น E-Payment ลดต้นทุนบริหารเงินสด เพิ่มความโปร่งใสสามารถติดตามได้ด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ส่งเสริมการแข่งขันของภาคเอกชนในการพัฒนาการบริการ สามารถรับมือกับภัยคุกคามจากสกุลเงินดิจิทัลได้ เนื่องจากดูแลโดยรัฐกลาง (ณัฐพร ศรีทอง

และพินิจตร เอกฉันท, 2563:9) สำหรับความเสี่ยงของ CBDC คือ ในช่วงแรกประชาชน อาจแห่ถอนฝากเงิน (Run Risk) จนส่งผลกระทบต่อสภาพคล่องของสถาบันการเงิน เมื่อ CBDC มาแทนเงินสดจะมีธุรกรรมเป็นล้านธุรกรรมจะต้องมีความพร้อมด้านเทคโนโลยี ถึงแม้บล็อกเชนยังไม่มี การเจาะระบบได้ในการทำปลอมขึ้นมาได้ หากแต่มีการเจาะ Wallet ออกไปได้ และที่สำคัญการส่งเสริมความเข้าใจความพร้อมทางด้านเทคโนโลยี ก่อนที่จะออก CBDC ตลอดจนความพร้อมด้านกฎหมายที่รองรับ เพราะปัจจุบัน พ.ร.บ. ระบุให้นับเฉพาะเหรียญกษาปณ์และธนบัตรเป็นเงินเท่านั้น ซึ่ง CBDC ต่างกับธนบัตร สำหรับในเรื่องดอกเบี้ย โดยทั่วไปจะไม่มี การจ่ายดอกเบี้ยให้ผู้ถือซึ่งเหมือนกับลักษณะ ธนบัตรทั่วไป แต่อย่างไรก็ตามมีการเสนอให้จ่ายดอกเบี้ยตอบแทน เนื่องจากอยู่ใน Wallet ที่อยู่กับธนาคารกลางก็เหมือนกับฝากไว้กับธนาคารพาณิชย์ทั่วไป และใช้การ จ่ายดอกเบี้ยในการควบคุมนโยบายการเงินได้ (ธรรมรักษ์ หมีนจักร์ และคณะ, 2561: 7-8)

ข้อตัดสินตามบทบัญญัติอิสลามของสกุลเงินดิจิทัลธนาคารกลาง CBDC

บทบัญญัติอิสลาม (ชะรีอะฮ์) สนับสนุนกิจกรรมทางเศรษฐกิจจริง (มีการลงทุน กันจริงๆ) และมีสิ่งต้องห้ามในธุรกรรมการเงินอิสลาม คือ ดอกเบี้ย ความคลุมเครือ การพนันเดิมพัน และการลงทุนในสิ่งต้องห้าม ดังนั้นหลักบทบัญญัติอิสลาม (ชะรีอะฮ์) ในสกุลเงินดิจิทัล คือ จำเป็นจะต้องปกป้องผลประโยชน์สาธารณะ ปกป้องรายได้ของ การมีกรรมสิทธิ์และสิทธิในการหารายได้ การคำนึงถึงความปลอดภัยและระบบการ ชำระเงิน ความมั่นคงทางการเงิน การจัดกิจกรรมเก็งกำไร เดิมพัน และพนัน นโยบาย การกำกับดูแลและการใช้เครื่องมือ ประสิทธิภาพด้านเทคโนโลยีและการบริการ การกระจายความมั่งคั่งที่เท่าเทียมกัน และการเข้าถึงทางการเงิน ถ้าหากพิจารณา ทั้งหมดแล้ว CBDC มีลักษณะเช่นเดียวกันกับสิ่งที่ได้กล่าวมา (Quraishi, A. & Kamali, M.H., 2000 :385) ยิ่งไปกว่านั้นถ้าหากพิจารณาการเปรียบเทียบระหว่าง CBDC กับเงิน ผลปรากฏว่ามีลักษณะเหมือนกัน เช่น เป็นหน่วยในการวัดข้อมูล สื่อกลางในการแลกเปลี่ยน และการจัดเก็บไว้เพื่อมูลค่า และที่สำคัญโดยทั่วไป CBDC จะไม่จ่ายผลตอบแทน ดอกเบี้ยให้กับผู้ถือ ด้วยเหตุนี้ CBDC มีลักษณะของบทบัญญัติอิสลามในสกุลเงินดิจิทัล และถ้าหากใช้หลักการเปรียบเทียบ (อัล-กียาส) ที่ CBDC มีลักษณะเหมือนกับเงินสด ทั่วไป トラบดีที่ CBDC ไม่จ่ายผลตอบแทนเป็นดอกเบี้ยเหมือนกับธนาคารพาณิชย์

ทั่วไป จึงส่งผลทำให้ CBDC นั้นถูกต้องตามบทบัญญัติอิสลามเพราะมีลักษณะเช่นเดียวกันกับเงินสด (Mohamed, H., 2020: 51-74)

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview)

กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์

1. ผู้ทรงคุณวุฒิจุฬาราชมนตรี (ด้านการเงินอิสลาม)
2. ผู้บริหารธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย (ฝ่ายชะรีอะฮ์)
3. ผู้บริหารบริษัทสหกรณ์อิสลาม
4. อาจารย์มหาวิทยาลัยสาขาวิชาอิสลามศึกษาและกฎหมายอิสลาม
5. อาจารย์มหาวิทยาลัยสาขาวิชาอิสลามศึกษาและมุสลิมศึกษา

บทสรุปการสัมภาษณ์ข้อตัดสินบิตคอยน์ Bitcoin ตามบทบัญญัติอิสลาม

ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนให้ความหมายของการเงินตามบทบัญญัติอิสลามที่สอดคล้องกัน คือ “เงิน” ถือเป็นสิ่งแลกเปลี่ยน และเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้า ยิ่งไปกว่านั้นเงินโดยรวมแล้วจะเกี่ยวข้องกับบทบัญญัติอิสลามในด้านต่าง ๆ สำหรับสิ่งต้องห้ามในธุรกรรมการเงินอิสลามผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนกล่าวโดยสอดคล้องกัน คือ ดอกเบี้ย (อรรบา) เป็นสิ่งแรก ความคลุมเครือ และการพนัน ตลอดจนการลงทุนในสิ่งต้องห้ามในเรื่องข้อตัดสินบิตคอยน์ตามหลักการของอิสลามผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนมีความคิดเห็นที่สอดคล้องและไปในทิศทางเดียวกัน คือ เรื่องของบิตคอยน์ มีนักวิชาการ 2 กลุ่มที่เห็นต่างกัน กลุ่มที่อนุญาต และกลุ่มที่ถือว่าเป็นสิ่งต้องห้าม ประเด็นที่ถามว่าบิตคอยน์มีโอกาที่จะถูกต้องตามหลักการอิสลามหรือไม่ ผลจากการสัมภาษณ์พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า บิตคอยน์มีโอกาที่จะถูกต้องตามหลักการโดยมีเงื่อนไขทุกคนเห็นสอดคล้องกัน นั่นก็คือ การที่รัฐบาลจะต้องเป็นผู้ผลิตเองและเป็นผู้ดูแล และอีกหนึ่งเงื่อนไข คือ การที่บิตคอยน์จะต้องไม่เป็นเหมือนลักษณะต้องห้ามต่าง ๆ ของธุรกรรมการเงินอิสลาม อย่างไรก็ตาม ผู้ทรงคุณวุฒิจุฬาราชมนตรีเห็นต่างว่า “บิตคอยน์” ไม่อาจทำให้ถูกต้องตามหลักการศาสนาได้

บทสรุปการสัมภาษณ์ข้อตัดสินสกุลเงินดิจิทัลธนาคารกลาง CBDC ตามบทบัญญัติอิสลาม

ถ้าหากรัฐบาลออกสกุลเงิน CBDC “ดิจิทัลบาท” ออกมา ซึ่งมีลักษณะเป็นเงินดิจิทัล มีค่าเท่ากับเงินธนบัตร ใช้เทคโนโลยีบล็อกเชน ออกและควบคุมโดยธนาคารแห่ง

ประเทศไทย ด้านข้อตัดสินตามหลักการอิสลามจะเป็นอย่างไร ผลจากการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนมีความเห็นสอดคล้องกันว่า CBDC หรือ เงินดิจิทัลบาท ของประเทศไทย มีโอกาสที่จะถูกต้องตามหลักการ อันเนื่องมาจาก มีลักษณะเหมือนกับเงินทั่วไปที่ใช้ในการแลกเปลี่ยนสินค้า มีมูลค่าเท่ากับเงินบาทจริงๆ เพียงแต่อยู่ในรูปแบบของดิจิทัล อย่างไรก็ตาม เงินดิจิทัลบาทจะต้องปราศจากข้อห้ามทางการเงินอิสลาม เช่น ดอกเบี้ย ความคลุมเครือ การพนัน และการลงทุนในสิ่งต้องห้าม สำหรับด้านองค์กรที่ในอนาคตอาจมีโอกาสเกี่ยวข้องกับ “เงินบาทดิจิทัล” ของธนาคารแห่งประเทศไทย ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนให้ความเห็นที่สอดคล้องกันว่า มีโอกาสที่จะเกี่ยวข้องกับ CBDC เงินดิจิทัลบาทในอนาคต เช่น ในด้านการใช้ทำธุรกรรมการเงินในชีวิตประจำวัน แต่จำเป็นจะต้องปราศจากจากข้อห้ามในธุรกรรมการเงินอิสลามต่าง ๆ ด้วย

บทสรุป

บิตคอยน์และสกุลเงินดิจิทัลธนาคารกลางมีคุณลักษณะที่แตกต่างกัน จึงทำให้ข้อตัดสินนั้นต่างกันไปด้วย สำหรับบิตคอยน์นักวิชาการส่วนใหญ่ถือว่าเป็นสิ่งต้องห้ามโดยได้อ้างหลักฐานที่ถือว่าแข็งแรง นั่นก็คือ การที่ไม่รู้ว่าใครเป็นผู้ผลิตทำให้เกิดความคลุมเครือ ตลอดจนรัฐบาลของประเทศไม่ได้เป็นผู้ผลิตและควบคุมดูแล หากแต่สกุลเงินดิจิทัลธนาคารกลางเป็นสิ่งที่อนุญาตตามบทบัญญัติอิสลาม ด้วยเหตุผลที่มีลักษณะใกล้เคียงกับเงินสด トラบดีที่ยังไม่มีการจ่ายดอกเบี้ยตอบแทนให้กับผู้ถือ บิตคอยน์และสกุลดิจิทัลธนาคารกลางเป็นนวัตกรรมการเงินร่วมสมัย ซึ่งคุณลักษณะอาจมีโอกาสรูปแบบไปได้ตามยุคสมัย ตลอดจนสกุลเงินดิจิทัลสกุลอื่น ๆ ที่มีอยู่มากมายในปัจจุบัน และจะเกิดขึ้นใหม่อีกมากมายในอนาคต ด้วยเหตุนี้การศึกษาค้นคว้าในเรื่องดังกล่าวจึงมีความสำคัญในปัจจุบัน และจะยังมีความสำคัญยิ่งขึ้นไปในอนาคต ซึ่งอาจมีสกุลเงินที่เกิดขึ้นใหม่โดยที่คุณลักษณะแตกต่างกับ 2 สกุลเงินดังกล่าวก็เป็นได้ในโลกการเงินที่ไม่หยุดยั้งในการพัฒนาเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี จากการศึกษาข้อมูลของทั้งสองสกุลเงินดิจิทัล บิตคอยน์ และสกุลเงินดิจิทัลธนาคารกลาง สามารถที่จะสรุปการเปรียบเทียบของสองสกุลเงินดังกล่าว ในรูปแบบของตารางได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 : การเปรียบเทียบระหว่างบิตคอยน์และสกุลเงินดิจิทัลธนาคารกลาง

	บิตคอยน์ (Bitcoin)	สกุลดิจิทัลธนาคารกลาง (CBDC)
ประเภท	สกุลเงินดิจิทัล	สกุลเงินดิจิทัล
การเข้ารหัส (Cryptography)	มี	ไม่มี
อยู่ภายใต้ประเภท	Cryptocurrency	Central Bank Digital Currency
ผู้ถือออก	เอกชน (และนิรนาม)	รัฐบาล
เทคโนโลยี	DLT	DLT / Non-DLT
ระบบเครือข่าย	Decentralized	Decentralized/centralized
การได้มา	แก้รหัส (ขุดเหมือง)	แลกเปลี่ยนกับธนาคารกลาง
การทำความรู้จักกับลูกค้า KYC	ไม่สามารถระบุตัวตนได้	ระบุตัวตนได้
ทรัพย์สินหนุนหลัง	ไม่มี	ทุนสำรองเงินตราระหว่างประเทศ
การขึ้นลงของราคา	อุปสงค์-อุปทาน	ค่าคงที่
การเก็งกำไรขาดทุน	ได้	ได้ (ถ้าหากเทียบกับสกุลเงินอื่น)
มูลค่าความผันผวน	มีความผันผวน	ไม่มีความผันผวน
นโยบายการเงิน	มีจำกัดเพียงแค่ว่า 21 ล้านหน่วย	ธนาคารมีอำนาจเต็มในการผลิต และควบคุม
สถานะกฎหมาย	ไม่สามารถชำระหนี้ ได้ตามกฎหมาย (ขึ้นอยู่กับแต่ละประเทศ)	ชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย
ความจำเป็นด้านเทคโนโลยี	จำเป็นต้องมีอินเทอร์เน็ต หมายเลขบัญชีของตน	จำเป็นต้องมีอินเทอร์เน็ต
การเก็บรักษา	ในคอมพิวเตอร์หรือ โทรศัพท์มือถือ	Wallet ในโทรศัพท์มือถือ
การจ่ายผลตอบแทน (ดอกเบี้ย)	ไม่มี	มี/ไม่มี
หน่วยย่อย	หน่วยย่อยได้ถึง 8 หลัก 1 บิตคอยน์ หน่วยที่เล็ก ที่สุด คือ 0.000 000 01 ซาโตชิ	หน่วยย่อย 2 หลัก 1 บาท หน่วยที่เล็กที่สุด คือ 0.01 สตางค์
ข้อตัดสินตามบทบัญญัติอิสลาม	เป็นสิ่งต้องห้าม	เป็นสิ่งที่อนุญาต ตราบใดที่ไม่มีการจ่ายดอกเบี้ย ตอบแทน

ที่มา: สมิธ อีซอ, 2567

อภิปรายผลการวิจัย

ประเด็น ข้อตัดสินบิตคอยน์ในบทบัญญัติอิสลาม ปัจจุบันข้อตัดสินของบิตคอยน์เป็นสิ่งต้องห้ามของนักวิชาการส่วนใหญ่ ดังนั้นถ้าหากในอนาคตสกุลเงินดิจิทัลที่เป็นคริปโตเคอร์เรนซีมีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไปและสอดคล้องต่อหลักฐานทางบทบัญญัติอิสลามดังกล่าว ก็อาจทำให้สกุลเงินดิจิทัลดังกล่าวถูกต้องตามบทบัญญัติอิสลามก็เป็นได้ ถ้าหากพิจารณาถึงการอ้างหลักฐานของ (Sheikh, G. M., 2019) ที่ได้แบ่งหลักฐานออกเป็น 2 กลุ่ม 1) หลักฐานที่ไม่แข็งแรง 2) หลักฐานที่แข็งแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักฐานที่แข็งแรงที่กล่าวโดยสรุปได้ว่า บิตคอยน์ เป็นสิ่งต้องห้ามอันเนื่องมาจากการไม่รู้ว่าเป็นผู้ผลิต ดูแล ใครจะเป็นผู้รับประกัน และธนาคารกลางไม่ได้เป็นผู้ผลิต ซึ่งส่งผลให้เกิดความคลุมเครือ ไม่ชัดเจน และเกิดความสับสนเสี่ยงอันตรายเกิดขึ้นกับผู้ถือเมื่อบิตคอยน์ถูกขโมยออกไปจากบัญชี ซึ่งรัฐบาลไม่สามารถติดตามได้อันเนื่องมาจากการไม่ได้เป็นผู้ผลิตดูแลในเรื่องดังกล่าว

ประเด็น บิตคอยน์มีโอกาสที่จะถูกต้องตามบทบัญญัติอิสลาม ดังนั้นถ้าหากรัฐบาลเป็นผู้ผลิตและดูแลเงินสกุลดิจิทัลที่มีลักษณะเหมือนกับบิตคอยน์ ก็อาจทำให้เงินสกุลดังกล่าวเป็นสิ่งที่อนุญาตตามบทบัญญัติอิสลามได้ สอดคล้องกับ ดร.อาลี อัลจ้อรดาซี (Al-Jazeera, 2021) (Al-Qaradaghi, A., 2021) ที่กล่าวว่า ถ้าหากรัฐบาลเป็นผู้ที่ออกเงินสกุลดิจิทัลลักษณะที่เหมือนกับบิตคอยน์ก็อาจเป็นสิ่งที่อนุญาตตามบทบัญญัติอิสลามได้ เช่น ประเทศจีน และบราซิล และยังได้กล่าวเสริมต่อว่า บิตคอยน์ไม่ใช่เป็นสิ่งต้องห้ามที่เจตนารมณ์ของมันเหมือนกับดอกเบี๋ยหรือสุรา แต่เป็นสิ่งต้องห้ามเพราะการเป็นเครื่องมือของมัน โดยในฐานะที่บิตคอยน์ก็ไม่ใช่สกุลเงินจริงๆ และก้บิตคอยน์ก็ไม่ใช่สินค้าอยู่แล้ว เป็นไปได้ในอนาคตว่าบิตคอยน์สามารถจะเป็นสิทธิทรัพย์สินได้ ยิ่งไปกว่านั้นสำหรับการขึ้นลงราคาของบิตคอยน์ด้วยกฎอุปสงค์อุปทานนั้น (Muhammad, A. A., 2013) ได้ระบุเอาไว้ว่า การที่ราคาสินค้าใดสินค้าหนึ่งขึ้นลงด้วยกับกฎอุปสงค์อุปทาน คือ เมื่อมีผู้คนที่ต้องการมากราคาสินค้าจะสูงขึ้น ถ้าหากผู้คนที่ต้องการสินค้าน้อยลงราคาก็จะต่ำลง โดยเป็นการขึ้นลงด้วยตัวของมันเองตามธรรมชาติจริงๆ เป็นสิ่งที่อนุญาตตามหลักการของอิสลาม ถ้าหากไม่มีการแทรกแซงราคาสินค้าในตลาด โดยการปั่นราคาสินค้าด้วยวิธีการใดวิธีการหนึ่งซึ่งทำให้ราคาสูงขึ้นด้วยเหตุนี้เองถ้าหากบิตคอยน์ขึ้นลงด้วยกฎของอุปสงค์และอุปทานจริง ๆ แล้ว ก็อาจเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามบทบัญญัติอิสลามได้ในเฉพาะประเด็นการขึ้นลงของราคาที่ดินผวน

สำหรับข้อตัดสินการซื้อขายบิตคอยน์ก็เป็นไปตามที่ได้กล่าวเอาไว้ มี 2 แนวคิด อนุญาต และเป็นสิ่งต้องห้ามตามบทบัญญัติอิสลาม และนักวิชาการส่วนใหญ่ถือว่าเป็นสิ่งต้องห้าม ซึ่งยังถือว่าเป็นเรื่องที่มีแนวคิดที่มีความแตกต่างกัน

ประเด็น การทำธุรกรรมหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับบิตคอยน์ที่นักวิชาการเห็นพ้องว่า ไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติอิสลาม อย่างไรก็ตามมีอีกหนึ่งธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับบิตคอยน์ และเป็นมติเอกฉันท์ว่าเป็นสิ่งต้องห้าม นั่นก็คือ การซื้อขายเทรดบิตคอยน์โดยเป็นลักษณะ Contract for Difference CFD (สัญญาซื้อขายส่วนต่าง) ซึ่งเป็นสัญญาที่ระบุว่าจะทำการซื้อขายส่วนต่างในราคาของสินทรัพย์ ณ จุดเวลาที่ทำการเปิดสัญญากับจุดเวลาที่ทำการปิดสัญญา กล่าวคือ ไม่ได้มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนตัวบิตคอยน์กันจริงๆ ไม่มีการถือครองทรัพย์สินนั้นจริงๆ หากแต่เป็นใช้ราคาของบิตคอยน์มาอ้างอิง โดยการเกร็งราคา คือ ข้อตกลงหรือสัญญาที่ทำการขึ้นในการซื้อขาย ซึ่งผลต่างในการชำระราคาระหว่างราคาเปิดและราคาปิดจะชำระด้วยเงินสด และไม่มีการส่งมอบสินค้าหรือหลักทรัพย์ที่จับต้องได้ หมายความว่า CFD เหล่านี้จะมีมูลค่าตามความเคลื่อนไหวของสินทรัพย์อ้างอิง

ข้อเสนอแนะ

1. องค์กร หน่วยงาน ภาครัฐและเอกชน สามารถนำข้อค้นพบดังกล่าวไปใช้ในด้านที่เกี่ยวข้องกับบิตคอยน์และสกุลเงินดิจิทัลธนาคารกลางต่อผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามได้
2. ข้อมูลสำหรับข้อตัดสินในสกุลเงินดิจิทัลตามบทบัญญัติอิสลามที่เป็นภาษาไทยมีน้อยมากจนแทบไม่มี ข้อเสนอแนะให้มีการแปลข้อมูลดังกล่าวจากภาษาอาหรับ ภาษาอังกฤษ และภาษาอื่น ๆ ให้มากยิ่งขึ้น
3. นักวิชาการหรือบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจในด้านการเงินอิสลามหรือนวัตกรรมกรรมกับบทบัญญัติอิสลามยังมีอยู่น้อยในประเทศไทย เป็นข้อเสนอแนะให้สำนักจุฬาราชมนตรี ได้จัดตั้งสถาบันพัฒนาการเงินอิสลามแห่งประเทศไทย เพื่อพัฒนาวิจัย และเผยแพร่ข้อมูลในด้านการเงินอิสลาม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ทำการค้นคว้าวิจัยในสกุลเงินดิจิทัลสกุลอื่น ๆ ด้วย อันเนื่องมาจากอาจมีลักษณะที่ต่างกับบิตคอยน์ ซึ่งจะส่งผลให้กับข้อตัดสินตามหลักการของอิสลาม

เอกสารอ้างอิง

- เลิศชัย วาสนานิกรกุลชัย. (2562). แนวคิด Blockchain และการประยุกต์ใช้กับงานจดหมายเหตุ. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ Veridian E-Journal มหาวิทยาลัยศิลปากร(มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ)*, 12(4), 1603-1604.
- ณัฐพร ศรีทอง และ พิมฉัตร เอกฉันท. (2563, 21 กรกฎาคม). ทำความรู้จัก “เงินดิจิทัล” ที่ออกโดยธนาคารกลาง จุดเปลี่ยนสำคัญสู่ Cashless Society. ธนาคารกรุงไทย. https://krungthai.com/Download/economyresources/EconomyResourcesDownload_580Research_Note_21_07_63.pdf.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2565, 1 สิงหาคม). ข้อมูลพื้นฐานของสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารแห่งประเทศไทย (Retail Central Bank Digital Currency: Retail CBDC) ที่ทดสอบการใช้งานจริงในวงจำกัด (Pilot). <https://www.bot.or.th/content/dam/bot/documents/th/news-and-media/activities/2022/activities-20220801.pdf>.
- ธรรมรักษ์ หมั่นจักร รัชพร วงศาโรจน์ กษิดิษ ตันสงวน และเกวลี สันตโยดม. (2561). *Digital Currency Series Vol.1: Central Bank Digital Currency อีกหนึ่งวิวัฒนาการของเงิน*. ธนาคารแห่งประเทศไทย.
- พิมพ์ธัญญา ช้องเสนาะ. (2561). บิตคอยน์ (Bitcoin) สกุลเงินเสมือนจริงแห่งอนาคต. สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- ลงทุนแมน. (2567, 15 มกราคม). ราคา Bitcoin ทำ All Time High ครั้งประวัติศาสตร์ที่ Bitkub Exchange. <https://www.longtunman.com/49530>.
- สุพริศร์ สุวรรณิก. (2565, 15 มกราคม). ปูจฉาย วิสัชนา ว่าด้วย เงินสกุลดิจิทัลของธนาคารกลาง. สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์.ธนาคารแห่งประเทศไทย. https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/articles/Pages/Article_10Aug2020.aspx.
- Al-Jazeera. (2021, January 20). Ali Al-Qaradaghi answers: Is Bitcoin speculation halal or haram?. <https://www.aljazeeramubasher.net/news/economy/2021/2/27/-القرة-داغي-المستقبل-للعملات-الرقمية-2>.

- Al-Qaradaghi, A. (2021, January 20). *Digital currency speculation: Haram and halal in these two cases*. Al-Jabr Newspaper. <https://hibrpress.com/v2/القرة-داغي-المضاربة-بالعملات-الرقمية/>.
- Bin Omar, M. N. (2022). *Introducing Maqasidic Framework for Central Bank Digital Currency (CBDC)*. TAFHIM: IKIM Journal of Islam and the Contemporary World, 15(1). 63-65.
- Fuad, I. H. (2021). Economic and Sharia perspective on Bitcoin currency. *Journal of As-Shaheed Ahmad Subhanah University*, 2021(104), 35-40.
- International Monetary Fund. (2023, January 20). *Central Bank Digital Currency-Initial Consideration*. <https://www.imf.org/en/Publications/Policy-Papers/Issues/2023/11/14/Central-Bank-Digital-Currency-Initial-Considerations-541466>.
- Mohamed, H. (2020). Implementing a Central Bank Issued Digital Currency with Economic Implications Considerations. *International Journal of Islamic Economics and Finance*, 3(1), 51-74.
- Muhammad, A. A. (2013). *The law of supply and demand between Alfred Marshall and Ibn Taymiyyah*. Al-Alukah Al-Thaqafiyyah. <https://www.alukah.net/culture/0/63942/-قانون-العرض-والطلب-بين-word/>.
- Murad, R. R. A. (2019). *Functions and conditions of money and their verification in virtual transactions in the balance*. In Conference Proceedings at Shariah University, 204.
- Najjar, A. Q. (2018). *Encrypted virtual currencies*. Dar Al-Nafaes.
- Nakamoto, S. (2008). *Bitcoin: A peer-to-peer electronic cash system*. Bitcoin. <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf>.
- Quraishi, A. & Kamali, M.H. (2000). Principles of Islamic Jurisprudence. *Journal of Law and Religion*, 15(1/2), 385.

- Rashad, H. K. (2003). *History of Islamic legislation: Stages of its development, sources of jurisprudence schools*. Al-Azhar University.
- Sheikh, G. M. (2019). Islamic jurisprudential foundation of digital currencies: Bitcoin as a model. *Journal of Islamic Law Conference Proceedings at Sharjah University*, 2019 April 16 -17. 36-39.
- The Knowledge. (2562). โครงการอินทนนท์ก้าวสำคัญของการผลักดันนวัตกรรมสู่โครงสร้างพื้นฐานระบบการเงินไทย. *BOT พระสยาม Magazine*, 2562(3), 13.
- Uddin, Md. A. (2015). *Principles of Islamic Finance: Prohibition of Riba, Gharar and Maysir*. Munich Personal RePEc Archive.